

STATSRÅDETS PRINCIPBESLUT OM FÖRETAGANDE, UTKAST 18.6.2024

1. Inledning

Främjande av företagande är ett av regeringens viktigaste prioriterade områden. Företagande är viktigt ur samhälllig och nationalekonomisk synvinkel, eftersom företag och företagare bidrar till samhället och ekonomin med konkurrenskraft, tillväxt, arbete, utkomst, skatteintäkter, välfärd, försörjningsberedskap och regional livskraft samt global företagsverksamhet. Företagsverksamhet av alla storlekar är viktig. Det är värdefullt att sysselsätta sig själv genom företagsverksamhet, liksom att vara arbetsgivare.

För att förnya sin ekonomi och trygga välfärden i samhället behöver Finland förnya näringsstrukturen. Finlands konkurrenskraft, ekonomiska tillväxt och välfärd förutsätter snabba och lyckade åtgärder i samhället för att främja företagets förnyelse, investeringar, tillväxt och internationalisering, för att främja sysselsättningen samt för att öka produktiviteten. För att öka produktiviteten förutsätts företagande och arbetstillfällen som ger ett högre mervärde samt en dynamisk arbetsmarknad. Förändringar i omvärlden, såsom det geopolitiska läget, olika kriser, digitaliseringen, klimatförändringen och den åldrande befolkningen, framhäver också det ofrånkomliga behovet av en övergripande, systematisk, strukturell och intensiv förnyelse av näringslivet.

Detta principbeslut samlar på statsrådsnivå Finlands mål för främjande av företagande som regeringen och ministerierna gemensamt förbinder sig till. Målet är att främja företagande på lång sikt, över regeringsperioderna. I principbeslutet dras riktlinjer upp för de viktigaste åtgärderna för att främja de uppställda målen. Ministerierna förbinder sig att förverkliga målen i principbeslutet inom sina ansvarsområden och inom ramen för sina tillgängliga resurser. Åtgärder som kräver finansiering behandlas och beslut om dem fattas separat i budgetprocessen och planen för de offentliga finanserna.

2. Utgångspunkter

I Finland domineras företagsbeståndet av mikroföretag och småföretag. År 2022 var 98,3 procent (436 170 st.) av Finlands cirka 443 700 företag små och medelstora företag (exkl. jordbruk, skogsbruk och fiske).¹ År 2023 var sammanlagt cirka 264 000 personer företagare (exkl. jordbruk, skogsbruk och fiske, där cirka 70 procent (185 000 personer) var ensamföretagare och arbetsgivarföretagens andel cirka 30 procent (78 000 personer)).² I Finland ligger tillväxtföretagande, internationalisering och sysselsättning på en liten grupp företags axlar, uppstarts-företagandet och satsningarna på FoUI-verksamhet har minskat på lång sikt och ensamföretagandet är enormt. Även företagets investeringar minskar.

Att grunda nya företag och att utveckla befintlig företagsverksamhet, tillväxt och innovativitet samt att förnya näringsstrukturen är viktigt med tanke på Finlands konkurrenskraft, ekonomiska tillväxt och sysselsättning. Företagen har också en central roll i utvecklingen av innovationer och teknik i Finland, eftersom de skapar förutsättningar för utveckling, forskning och kommersialisering av nya idéer. I Finland finns det många företag som är tillväxtorienterade, men det konkretiseras ändå inte som företagstillväxt. Ensamföretagare har också mycket ogjort arbete, men tröskeln att anställa den första arbetstagaren är ofta hög. Tillgången på kompetent arbetskraft är ett av de största hindren för företagstillväxt. När det gäller tillväxten är exporten central eftersom verksamhet enbart på den inhemska marknaden inte ger tillräckliga förutsättningar för tillväxt.

Företag i olika åldrar och storlekar som verkar i olika regioner har olika verksamhetsmiljöer och behov av företagande. Sedan 2020 har villkoren för företagande och företag genomgått en brytningstid på grund av olika kriser. Det geopolitiska läget är fortsättningsvis osäkert och det påverkar bland annat den höga inflationen, konsumenternas förtroende, köpbeteende och köpkraft. Kriserna utgör tillsammans med stabilitetsutmaningarna i ekonomin en utmaning för företagandet i och med att vi lever mitt i en polykris som påverkar ekonomin och företagets verksamhet och vars utveckling och förändring är svåra att bedöma. **Offentliga företagsfinansieringar och företagstjänster används för att åtgärda**

¹ Statistikcentralen, Struktur- och bokslutsstatistik över företag, 10.5.2024

² Statistikcentralen, Arbetskraftsundersökning, 10.5.2024

marknadsbrister, fördela risken och katalysera företagets finansiering i olika skeden av livscykel. Olika statliga aktörer främjar etableringen av företag och utvecklingen, tillväxten och internationaliseringen av redan fungerande företagsverksamhet samt FoUI-verksamhet med olika och mångsidiga företagsfinansieringar och tjänster, såsom lån, garantier, understöd, företagsstöd, informations- och rådgivningstjänster.

Av företagets verksamhetsställen finns 35 procent på landsbygden. Av tillväxtföretagen finns 63 procent på landsbygden. Av företagen på landsbygden söker 6 procent kraftig tillväxt och av företagen i städerna 11 procent. På riksplanet är det bra att utnyttja jord- och skogsbrukets hela potential till förmån för hela landet, även för att stärka exporten. Regeringen anser det viktigt att det finländska livsmedelssystemets hållbarhet förbättras och att matexporten fördubblas fram till 2031.

Det är viktigt för regeringen att kartlägga också mål och sektorsövergripande åtgärder för förnyelse av livskraften i olika landsbygds- och skärgårdsområden, för förutsättningar för beboelighet, tjänster, infrastruktur, företagande och medborgarverksamhet samt för stärkande av den övergripande säkerheten i det finländska samhället med beaktande av EU- och OECD-dimensionerna. Finland är EU:s mest landsbygdsbetonade land, 95 procent av Finland består av landsbygdsområden. I dessa områden är knappt 1,5 miljoner människor fast bosatta och så många som 2,9 miljoner människor bor där regelbundet på deltid.

Samhället erbjuder företagen ramar för verksamhetsmiljön. Det är alltid företagaren som fattar beslut om företagsverksamheten, såsom att förnya och utveckla den, inte samhället. Företagen fattar tillväxtbeslut och genomför tillväxtåtgärder på längre sikt. För att företagen ska våga eftersträva tillväxt, göra investeringar och skapa arbetsplatser **måste verksamhetsmiljön för företagandet vara förutsägbart, stabilt och uppmuntra tillväxt.** Det är viktigt att företagen inte belastas av skyldigheter och bestämmelser som försvagar deras möjligheter att fortsätta företagsverksamheten, förnya sig, växa, sysselsätta eller göra investeringar. Det nationella genomförandet ska inte reglera eller belasta verksamhetsmiljön för företagande mer än vad EU kräver. Samtidigt är det viktigt att man i påverkansarbetet i EU för fram mål som är i de finländska företagens och Finlands intresse.

3. Mål och åtgärder

Statsmakten främjar företagande inom flera olika politiska sektorer med betoning på närings-, innovations-, företags- och sysselsättningspolitiken med målet att skapa en attraktiv och konkurrenskraftig verksamhetsmiljö för företagen där de kan förnyas, växa och anställa samt aktivt påskynda strävan efter tillväxt. Det är viktigt att utnyttja potentialen hos Finlands tillväxttoppar, väcka företagets vilja att växa och främja tillväxtorientering genom åtgärder som är effektiva och hållbara med tanke på verklig förnyelse, tillväxt och export. Skattepolitiken och den ekonomiska politiken samt utbildnings-, miljö- och migrationspolitiken bidrar genom sina åtgärder till att främja företagande.

3.1 Mål för företagets förnyelse, tillväxt och internationalisering

Förnyelsen och diversifieringen av Finlands näringsstruktur förutsätter att Finlands tillväxttoppar vässas dynamiskt och att de mest lovande globala tillväxtpotentialerna utnyttjas, vid sidan av upptrappad företagstillväxt och innovativa öppningar för företagsverksamheten. Förmågan att utveckla och lansera nya lösningar på marknaden är central. Detta förutsätter FoUI-satsningar samt ny kompetens och nya förmågor, och förmågan att träffa rätt i inriktningen av dem. Företagens immateriella investeringar är avgörande när det gäller att bygga upp den kompetens och de förmågor som behövs, i synnerhet i anslutning till de affärsmöjligheter och produktivetsfördelar som digitaliseringen erbjuder.

Förnyelse av industrin och målen med den

De operativa förändringarna i den internationella ekonomin utmanar den traditionella finländska industrin och dess globala konkurrensläge. Finlands utnyttjande av de affärsmöjligheter som de

tekniska omvälvningarna öppnat upp och förmågan att skala upp lovande nya möjligheter till betydande affärsverksamhet ligger inte på samma nivå som i referensländerna. Bakom den svaga utvecklingen av industriexporten och det långvariga underskottet i utrikeshandeln ligger också inhemska faktorer som kräver åtgärder. Investeringarna i Finland ligger inte heller på en tillräckligt hög nivå med tanke på industrins förnyelse och konkurrensläge.

Den finländska industripolitiken måste förnyas för att den ska vara konkurrenskraftig, även på EU-nivå och globalt. Det är viktigt att den förnyade industripolitiken innehåller politikhelheter som är väsentliga för exportindustrin (såsom logistiken), med målet att öka antalet tillväxt- och exportorienterade företag med en sysselsättande effekt och bevara arbetsplatser i Finland. Industripolitiken ska stödja hållbar tillväxt och internationalisering i företagen samt i vidare bemärkelse förnyande av näringsstrukturen, i synnerhet i utnyttjandet av den globala investeringsvägen inom omställningen till ren energi.

Kärnan i den förnyade finländska industripolitiken är att svara på förändringarna i det globala konkurrensläget och geopolitiken, inklusive förändringar i stödkonkurrensen, stärka konkurrenskraften och resiliensen samt förbättra produktiviteten. En granskning av exportindustrin utifrån det inhemska mervärde den skapar hjälper till att rikta in uppmärksamheten på frågor som är väsentliga med tanke på den förnyade industripolitiken. Den lyfter fram de stora skillnaderna mellan branscherna och småföretagens betydelse, som är betydligt större än deras bruttoexport, för exportens inhemska mervärde. Tjänsterna har en central roll i detta, i synnerhet de digitala.

Utnyttjande av möjligheter inom omställningen till ren energi och dess mål

För att stävja klimatförändringen krävs en betydande minskning av utsläppen inom olika delområden i samhället, bland annat inom industrin. Omställningen till ren energi inom industrin innebär en betydande minskning av utsläppen från befintliga processer och produktionsanläggningar samt uppkomsten av helt nya industribranscher och energiproduktionsformer. **Betydande förändringar i produktionen på industriell skala förutsätter omfattande investeringar som om de genomförs erbjuder nya affärsmöjligheter i stor utsträckning på hela företagsfältet.**

Ett centralt mål för regeringen är att främja investeringar i Finland. Målet främjas bland annat genom att utarbeta en nationell verksamhetsmodell för att locka stora investeringsprojekt till Finland samt genom att skapa smidiga myndighets- och tillståndprocesser enligt principen om ett enda serviceställe. Dessutom är det nödvändigt att påskynda stora investeringar i omställningen till ren energi, till exempel genom stödprogram.

Efterfrågan på produkter och tjänster inom omställningen till ren energi beräknas fortsätta att öka i världen. De lösningar som finländska teknologiföretag erbjuder har möjlighet att avsevärt minska klimatutsläppen och miljöskadorna på olika håll i världen, och denna så kallade handavtryckseffekt kan också vara en betydande drivkraft för Finlands ekonomiska tillväxt.

Omställningen till ren energi påskyndar förnyelsen av den finländska näringsstrukturen och öppnar betydande tillväxtmöjligheter, till exempel för dem som utvecklar olika koldioxidsnåla lösningar. Råvarorna i en bioekonomi som stöder en ren övergång kommer i stor utsträckning från landsbygdsområdena, vilket ökar livskraften i dem. Om investeringar i industriell skala förverkligas ökar de aktiviteten inom såväl byggandet som leveranserna av maskiner och utrustning och påskyndar därmed hela den ekonomiska utvecklingen.

Digitaliseringen och dess mål

Automatisering, robotisering och artificiell intelligens har förändrat och fortsätter att förändra företagande och arbete. Utvecklingen öppnar upp möjligheter för företagande och skapar nya former av företagande samtidigt som det förändrar arbetet. I och med utvecklingen är även företagets arbetskraftsbehov och kompetensbehov i omvälvning – vissa arbetsuppgifter försvinner och samtidigt uppstår nya arbetsplatser och yrken, till exempel inom dataanalys och informationsledning.

Digitaliseringen, såsom den digitala tekniken och dataekonomin, kommer även i framtiden att kraftigt forma ekonomin som en del av den kontinuerliga utvecklingen. Det är viktigt att även finländska företag deltar i spetsutvecklingen, liksom i den allt hårdare konkurrensen om tillväxt. Digitaliseringen erbjuder företagare och företag nya möjligheter att utveckla och förverkliga affärsmodeller, kvalitet, kundorientering, produktivitet, hållbarhet och internationalisering både på den nationella och den globala marknaden. **Företagens produktivitet ska höjas med hjälp av digital teknik, såsom artificiell intelligens och dataekonomins affärsmodeller, även det databaserade värdeskapandet ska stärkas.** I Finland är investeringarna i den digitala ekonomins och dataekonomins tillväxt fortfarande på en lägre nivå än i referensländerna, och fler investeringar behövs. Föregångarföretag och en större grupp små och medelstora företag ska ha förmåga och kompetens att växa och förnyas genom digitalisering. Finland behöver fler digitalt avancerade små och medelstora företag.

Små och medelstora företag behöver i större utsträckning utnyttja och producera lösningar inom digitalisering och dataekonomi i innovations- och affärsekosystemen. Även forsknings- och utvecklingsverksamheten (FoU-verksamheten) i anslutning till digitaliseringen ska stärkas i små och medelstora företag. Det är viktigt att förbättra snabbheten och smidigheten i att föra resultaten av forskning och utvecklingsarbete ut på marknaden via företag. Små och medelstora företag ska stå i främsta ledet när det gäller att utveckla, erbjuda och tillämpa praktiska lösningar för den digitala omställningen och omställningen till ren energi. Som en del av digitaliseringsutvecklingen är det bra att försöka hitta metoder för att göra bredbandsförbindelserna tillgängliga för alla i Finland.

Offentlig företagsfinansiering och dess mål

En fungerande finans- och kapitalinvesteringsmarknad är en central del av ett livskraftigt företagarekosystem som behövs särskilt för att främja innovationer, ekonomisk tillväxt och konkurrenskraft. Marknadens funktion främjas av statens företagsfinansiering, vars roll är att komplettera finansmarknaden och dela risken. Behovet kan tydligast observeras särskilt i finansieringen av företag i ett tidigt skede eller i branscher med exceptionellt höga risker och eventuella höga intäkter samt höga hinder för marknadstillträde både nationellt och internationellt.

Offentlig företagsfinansiering främjar inledande av samt tillväxt och investeringar inom företagsverksamhet samt internationalisering, export och ägarbyten. EU-finansieringen gör utbudet av finansiering inom den privata sektorn mångsidigare för riskfyllda företag och kan bidra till att åtgärda det finansieringsunderskott som uppstår under konjunkturen och kriser.

Målet är att den offentliga företagsfinansieringen ska utgöra en tydlig finansieringsväg som kompletterar marknadsfinansieringen för företag av olika storlek, i olika åldrar och i olika utvecklingsskeden, att finansieringsinstrumenten ska erbjuda mångsidiga finansieringslösningar samt samarbete mellan aktörerna och att informationsutbytet ska vara smidigt. Business Finland, Finlands Industriinvestering Ab och Finnvera Abp har en central roll som offentliga finansärer som kompletterar den privata marknadsfinansieringen. För att verksamheten ska ha större näringspolitisk genomslagskraft bör samarbetet mellan dessa aktörer utökas och intensifieras, till exempel genom att utveckla nya verksamhetsmodeller. Finlands offentliga exportfinansieringssystem ska säkerställa jämlika konkurrensförutsättningar för finländska företag på den internationella marknaden och vara en proaktiv exportfinansiär, åtgärda marknadsbrist i en föränderlig omvärld och för sin del sträva efter att öka exportmängden och antalet exportföretag. Statens företagsfinansiering är smidig i en föränderlig omvärld och verksamheten är effektiv. **Systemet med företagsstöd borde utvecklas och tyngdpunkten borde flyttas så att den i högre grad främjar långsiktig produktivitet och mervärde samt övergången till ren energi med beaktande av konkurrensläget i verksamhetsmiljön.**

FoUI-verksamheten och dess mål

Forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten (FoUI-verksamheten) utgör grunden för Finlands konkurrenskraft, produktivitetssökning och välfärd. Målet är att höja utgifterna för Finlands FoU-verksamhet till fyra procent av BNP före 2030. **Målet är att i synnerhet små och medelstora företags FoUI-intensitet ska öka och att allt fler företag ska bedriva FoU-verksamhet.** Samtidigt utökas antalet små och medelstora företag som systematiskt utnyttjar FoUI-verksamheten för att utveckla

sin konkurrenskraft och påskynda sin tillväxt. På så sätt utvecklar man ny affärsverksamhet och konkurrenskraft och påskyndar tillväxt. För närvarande är företagens FoU-verksamhet i Finland koncentrerad till ganska få företag och branscher, på landsbygden är FoU-verksamhetens andel cirka 5 procent. Andelen små och medelstora företag som bedriver FoU-verksamhet är relativt liten (11 procent av små och medelstora företag med över 10 anställda) och cirka 60 procent av företagens FoU-utgifter uppstår i stora företag. **Inom FoU-verksamheten är det också viktigt att hitta spjutspetsar som företag kan använda för att växa till kategoriledare som har särskilt positiva återverkningar på samhället.**

Finansieringen, andra stödåtgärder och den företagervänliga FoUI-miljön utvecklas så att företagen i allt högre grad kan utnyttja FoUI-verksamheten och -samarbetet för att utveckla nya produkter och tjänster samt effektivisera sina processer. Små och medelstora företag har dock ofta på grund av knappa resurser, kompetensunderskott eller strategiska val inget eget systematiskt forsknings- och utvecklingsarbete, utan drar i sin FoU-verksamhet nytta av samarbetspartner, såsom stora företag och högskolor, genom vilka de får ny kompetens och blir en del av större ekosystem och nätverk. Internationellt FoUI-samarbete ger små och medelstora företag nya perspektiv och öppnar nya marknader och exportmöjligheter. Inom FoU-verksamheten uppstår också nya uppstarts- och deep tech-företag. **Det är viktigt att innovationer som uppkommit inom FoUI-verksamheten kan skalas upp till ny affärsverksamhet.** Detta stöds bland annat av en fungerande finansmarknad, ett system för immateriella rättigheter och kompetens samt verktyg som främjar marknadstillträde och export.

Servicebranscherna och deras mål

I Finland utgör servicebranscherna en betydande del av nationalekonomin när de producerar arbete och skatteintäkter samt mervärde och en betydande del av Finlands BNP. Graden av inhemskt ursprung är hög i servicen och en stor del av mervärdet blir kvar i Finland. Även exporten av tjänster är en betydande källa till samhällstillväxt, ett exempel är servicehandel vid sidan av traditionell varuhandel. Servicebranscherna har vuxit i Finland och detta återspeglas också i BNP-tillväxt.

Utvecklingen av servicebranscherna har många positiva drag med tanke på tillväxten – utnyttjandet av digitalisering och data ökar servicebranschens utvecklingspotential avsevärt. Tjänsterna är inte heller bundna till fysisk varuproduktion och varuexport, utan de kan till och med fungera globalt via digitala datanät. Detta ger ett litet land en betydande möjlighet att skala upp även små företag.

Immateriella rättigheter, IPR och deras mål

Finlands ekonomiska system och förvaltning bygger i stor utsträckning på den fysiska varuproduktionens logik. De immateriella investeringarna har vuxit vid sidan av och delvis förbi de fysiska investeringarna i den globala ekonomin. I synnerhet i jämförelse med Sverige har Finland släpat efter betydligt på detta område. **Den rättsliga grunden för immateriella investeringar ligger i immateriella rättigheter (huvudsakligen patent, varumärken och upphovsrätt), där Finland traditionellt har varit framgångsrikt.**

Ett fungerande IPR-system har en betydande roll när företagen bedömer placeringen av funktioner (såsom FoUI, innovationer, huvudkontor) internationellt. Ett fungerande IPR-skydd är också ett livsviktigt stöd för företagets exportverksamhet, till exempel för att stävja piratverksamhet. Fungerande internationell praxis (PRS, IPR-ombudssystemet) är särskilt viktig när små och medelstora företag börjar exportera sina produkter utomlands.

Uppstartsföretagande och dess mål

Uppstartsföretag och uppstartsföretagare är viktiga förnyare och tillväxtmotorer för näringslivet som förändrar nationella strukturer och utvidgar FoUI-verksamheten till nya sektorer. Uppstartsföretagen står för en betydande del av de nya arbetsplatserna och satsningarna på forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet. Nya innovativa företag lanserar nya tjänster och produkter på marknaden samt förnyar näringslivet och näringsstrukturen. Antalet nya uppstartsföretag har minskat i Finland sedan 2016, liksom antalet nya forsknings- och företagsorienterade deep tech-företag. **Inom**

uppstartsföretagande är det viktigt att hitta politiska åtgärder som skapar nya möjligheter och incitament samt avlägsnar hinder för uppstartsföretagande och -företag.

Ensamföretagande och dess mål

Cirka 70 procent av Finlands företagsbestånd utgörs av ensamföretagare, vilket är en exceptionellt stor andel. I Finland är ensamföretagande också en bestående form av företagande och antalet har ökat i jämn takt. År 2000 fanns det sammanlagt 120 000 ensamföretagare och 2023 var de redan cirka 185 000. Ökningen av antalet ensamföretagare beror delvis på omvälvningen i arbetslivet och situationen på arbetsmarknaden.

Tröskeln för att anställa den första arbetstagaren är hög, ensamföretagare arbetar ofta nätverksbaserat. Bakom ensamföretagande ligger ofta en vilja att behålla sin egen frihet och man vill inte utöka företagsverksamheten eller utvidga marknadsområdet. För många företagare leder inte självsysselsättningen och företagarrisken till ökade inkomster. Nästan hälften av ensamföretagarna tjänar mindre än 2 000 euro i månaden. **I Finland är det nödvändigt att se över om det finns hinder för ensamföretagande från statens sida. Genom att avlägsna eller jämna ut dessa ökar ensamföretagarnas vilja och förmåga att utöka sin företagsverksamhet och bli arbetsgivare.**

Ägarbyten och deras mål

Överföring av ett företag genom företagsförvärv, generationsväxling eller på annat sätt skapar en möjlighet för företagsverksamheten att fortsätta, förnya sig och växa, vilket även gynnar den regionala och lokala livskraften och hållkraften. Ägarbyten är en källa till tillväxt i allt fler små och medelstora företag. Till utvecklande och livskraftig företagsverksamhet hör också att ägarskapet utvecklas, stärks och förnyas. Under de kommande tio åren planerar cirka 45 procent av företagen att genomföra ett ägarbyte. Under de närmaste åren kommer man att avstå från huvudägandet i över 50 procent av företagen på landsbygden och fram till 2028 är detta aktuellt i över 90 procent av företagen.

Att påskynda ägarbyten är en viktig metod för att förnya företagsstrukturen. Privat företagsrådgivning och -finansiering är utgångspunkter för genomförandet och planeringen av ägarbyten, och de kompletteras av offentliga företagstjänster och företagsfinansiering. **Finansieringen av ägarbyten är också ett av de prioriterade områdena för den offentliga företagsfinansiären Finnvera.** Finnvera kan möjliggöra ägarbyten genom borgen och lånefinansiering. Finnvera möjliggör årligen ett betydande antal finländska ägarbyten genom borgen och lånefinansiering. Tesi kan också genom direkt investeringsverksamhet delta i företagsarrangemang och ägarbyten med hjälp av finansiering i form av eget kapital.

Tillväxtföretagande och dess mål

Tillväxtföretagen är en viktig företagsgrupp med tanke på ekonomisk tillväxt och förnyelse. Särskilt medelstora företag och så kallade mid cap-företag är viktigare än sin storlek för vårt samhälle. Trots att antalet medelstora företag är litet är de viktiga sysselsättare och skapar ett betydande mervärde för ekonomin. Medelstora företag är med tanke på sina resurser också potentiella internationella aktörer. Bland dem finns även exportföretag, och fler sådana behövs i Finland. Tillväxten påverkas förutom av antalet tillväxtföretag och tillväxttakten även av tillväxtföretagens storlek. En större startstorlek för tillväxtföretag eller skalbara företag kan möjliggöra större tillväxt.

För att påskynda tillväxtföretagandet är det viktigt att allt fler företag växer och blir större. Ur de medelstora företagens synvinkel är små växande företag (10–49 anställda) som snabbt kan skala upp sig och växa till medelstora företag en viktig företagsgrupp. Ofta krävs tillväxt på den internationella marknaden, det räcker inte enbart att växa på den inhemska marknaden. Många företag är så kallade Mittelstand-företag som ägs av företagare, och det ska beaktas till exempel i företagsfinansieringen och andra politiska åtgärder.

Näringsstrukturen måste förnyas och bli mångsidigare för att ekonomins resiliens och förmåga att reagera på förändringar i efterfrågan på marknaden ska bli starkare. Antalet tillväxtföretag började minska efter 2019, och därför bör man identifiera åtgärder för att vända utvecklingen och få antalet att börja växa igen.

Främjande av företagets internationalisering och export samt deras mål

Främjandet av företagets export och internationella tillväxt är en av Finlands näringspolitiska prioriteringar. Att bredda exportbasen och öka företagets internationella konkurrenskraft är de viktigaste smärtpunkterna i Finlands exportfrämjande. Under de senaste åren har Finland halkat efter referensländerna i exportutvecklingen och konkurrensen i de globala värdenätverken. De hundra största exportföretagen i Finland står för två tredjedelar av exporten. De små och medelstora företagens andel av exporten har hållits runt 15 procent. Exportens andel av BNP är fortfarande lägre i Finland än i de centrala referensländerna. Antalet skalbart växande företag som strävar efter internationalisering är det lägsta i Norden. Särskilt skaran av medelstora företag är begränsad.

För att möjliggöra ekonomisk tillväxt och minska referensländernas försprång behöver Finland en mångsidigare exportstruktur, nya exportföretag och betydligt fler medelstora företag som satsar på internationell affärsverksamhet och tillväxt. Nätverket Team Finland som främjar finländska företags export samlar statsfinansierade internationaliseringstjänster riktade till företag och erbjuder företag en smidig serviceväg från den inhemska marknaden ut i världen. Nätverkets kärnaktörer (Business Finland, Finnvera, NTM-centralerna, utrikesministeriet, arbets- och näringsministeriet) har ett nära samarbete med regionala och privata tillhandahållare av företagstjänster för att garantera smidig service för företagen. **Det är viktigt att Team Finland-verksamheten och ledningen förnyas i en mer strategisk riktning tillsammans med näringslivet.**

Regionförvaltningsreformen och livskraftscentralerna samt deras mål

Statens regionförvaltning reformeras (regionförvaltningsreformen) så att statens tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter samlas i en ny riksomfattande myndighet genom inrättandet av en tillstånds- och tillsynsmyndighet samt nya regionala livskraftscentraler. Ett av målen med reformen är att inleda verksamheten vid de nya ämbetsverken inom statens regionförvaltning, livskraftscentralerna, från och med början av 2026. Vid livskraftscentralerna samlas uppgifterna som NTM-centralerna haft före 2026 inom ansvarsområdena för näringar, arbetskraft och kompetens, största delen av uppgifterna för ansvarsområdena för trafik och infrastruktur samt en del av uppgifterna för ansvarsområdena för miljö och naturresurser. I beredningen av reformen bör man fästa uppmärksamhet vid att främja verksamhetsförutsättningarna för företagande, liksom vid att utveckla företagstjänster.

Livskraftscentralerna är sektorsövergripande statliga regionförvaltningsmyndigheter som sköter särskilt föreskrivna utvecklings-, finansierings- och verkställighetsuppgifter som främjar livskraft. Livskraftscentralerna sköter bland annat uppgifter som främjar verksamhetsförutsättningarna för företagande, såsom utveckling av regionerna, främjande av företagande och näringsverksamhet, rådgivning som främjar företagsverksamhet, servicehandledning och nätverksarbete samt främjande av arbetslivets kvalitet och hållbar tillväxt inom företagsverksamheten, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet, internationalisering och konkurrenskraft samt energiproduktion. Livskraftscentralerna har även flera andra uppgifter.

Livskraftscentralerna främjar företagsverksamhet genom företagsfinansiering och företagstjänster, men även genom rådgivning, servicehandledning och nätverksarbete, i syfte att främja företagets hållbara tillväxt, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet, internationalisering och konkurrenskraft.

3.2 Kompetens och mål för tillgången på kompetent arbetskraft

Företagsamhetsfostran och dess mål

Inom den allmänbildande utbildningen och det fria bildningsarbetet ligger tyngdpunkten i företagsamhetsfostran på att stärka den företagarmässiga attityden och färdigheterna i

anslutning till företagande. Inom den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen stöder ett starkt samarbete med intressentgrupper och arbetslivet skolornas och läroanstalternas företagsamhetsfostran, som är förenlig med den riksomfattande och lokala läroplanen. Inom den allmänbildande utbildningen stöder företagsamhetsfostran också målen för det ekonomiska kunnandet.

Verksamhetsmodellen för yrkesutbildningen erbjuder utmärkta ramar för företagsamhetsfostran i samarbete med intressentgrupper och näringslivet. Inom yrkesutbildningen kan företagsamhetsfostran förverkligas i samarbete med intressentgrupper och näringslivet. Företagsamhetsfostran inom yrkesutbildningen erbjuder en tydlig väg och möjlighet att få sysselsättning när studierna avslutas eller senare. Utbildningen för företagare och personer som planerar företagsverksamhet stöder en inlärningsväg som siktar på kontinuerligt lärande.

Basforskning, tillämpad forskning och forskning som betjänar praxis vid yrkeshögskolor och universitet möjliggör allt lättare möjligheter att göra lönsam affärsverksamhet av innovationer och forskningsresultat. Dessutom är målet med FoU-verksamheten att forsknings- och innovationsfinansieringen ska utvecklas för att stärka tillväxten och förnyelseförmågan på lång sikt (4 % av BNP 2030). Omställningen till ren energi, tryggheten av den biologiska mångfalden, den energiteknologiska omvälvningen, utvecklingen av bioteknologin, de förändringar som digitalisering och artificiell intelligens medför samt befolkningsstrukturen erbjuder nya möjligheter till företagande med hjälp av högklassig forskning.

Tillgången på kompetent arbetskraft och stärkande av kompetensen samt mål för dem

Tillgången på kompetent arbetskraft och hög kompetens inverkar på ett avgörande sätt på Finlands och de finländska företagens konkurrenskraft och framgång globalt, och är också ett av de viktigaste kriterierna för att internationella investeringar ska riktas till Finland. Främjandet av tillgång på kompetent arbetskraft och kompetens stöder också den offentliga ekonomins hållbarhet och tryggar bevarandet av välfärdssamhällets tjänster.

Tillgången på kompetent arbetskraft är en central faktor som begränsar företagens tillväxt och framgång. Rekryteringsproblem har blivit vanligare och utvidgats till nya branscher och yrken samt till alla områden. Även förändringar i arbetslivet, såsom digitalisering och omställningen till ren energi, utmanar traditionella arbetssätt och arbetsformer. Företag och arbetsgivare behöver ny rekryteringskompetens.

För att säkerställa kompetensen utökas antalet nya studieplatser vid högskolorna och de riktas till branscher och områden som förutspås få betydande brist på arbetskraft. Samarbetet mellan yrkesutbildningen och näringslivet stärks och utbudet av utbildning förnyas så att det bättre motsvarar arbetslivets behov och målen för FoU-verksamheten. Dessutom svarar man på kompetens- och utbildningsbehoven genom kompetensutveckling i form av fortbildning och kompletterande utbildning. Dessutom satsas det på arbetskraftsutbildning med hjälp av delar av examina inom yrkesutbildningen och pilotprojekt vid högskolorna samt på små kompetenshelheter, i synnerhet vid kortvariga behov av att uppdatera eller omdirigera kompetensen. Dessutom ska servicecentret för kontinuerligt lärande och sysselsättning verkställa de åtgärder för kontinuerligt lärande som den parlamentariska arbetsgruppen fastställt. Det är också viktigt att lära sig på arbetsplatserna. Stärkande av kompetensen bör ses som en central del av den strategiska ledningen. Genom att utveckla dialogen mellan utbildning och arbetsliv kan man säkerställa att utbildnings- och kompetenssatsningar motsvarar arbetslivets behov.

Den regionala och branschspecifika prognostiserings- och utvärderingsinformationen om förändringar och föränderliga kompetensbehov i företagens verksamhetsmiljö ska utnyttjas på ett mångsidigt sätt i planeringen och säkerställandet av tillgången på kompetent arbetskraft. En utmaning som har identifierats är att prognostiseringsinformationen är splittrad, dessutom är det en utmaning att utnyttja informationen i planeringen och inriktningen av utbildningen. **Därför bör man utveckla ett nytt, samlande system för prognostiseringsinformation med verktyg,** till exempel för dem som tillhandahåller utbildningstjänster samt för producenter och utvecklare av informations-, rådgivnings- och handledningstjänster.

Reformen av AN-tjänsterna 2024 och dess mål

Från och med början av 2025 ansvarar kommunerna och sysselsättningsområdena för att ordna offentlig arbetskrafts- och företagsservice i Finland. Överföringen av organiseringsansvaret skapar möjligheter för kommunerna att bygga upp nya regionala ekosystem för företagstjänster, främja sysselsättningen och utveckla näringarna. Ett av målen med omorganiseringen är att i allt högre grad stödja regionernas livskraft, dragningskraft och hållkraft.

Matchningsutmaningen på arbetsmarknaden står i centrum för reformen av arbets- och näringstjänsterna. Tack vare kommunernas och regionernas lokalkännedom kan nya synergifördelar uppnås när samma anordnare ansvarar för livskrafts-, utbildnings-, företags- och sysselsättningstjänster samt markanvändning och planläggning. En allt tätare koppling av tjänster som stöder tillgången på kompetent arbetskraft till regionala ekosystem för företagstjänster gör det också möjligt att bygga upp tjänster i regionerna som främjar investeringar i Finland.

Arbetsmarknadsreformer och deras mål

Avtalsverksamheten på arbetsmarknaden har under den senaste tiden genomgått ett brytningsskede. De riksomfattande branschspecifika kollektivavtalen kompletteras i allt högre grad av arbetsplatspecifika lösningar som grundar sig på riksomfattande kollektivavtal. Även företagsspecifika kollektivavtal har i viss mån blivit vanligare.

På arbetsmarknaden eftersträvas betydande reformer genom lagändringar. Det är fråga om att främja konkurrenskraften, produktiviteten och sysselsättningen, och därigenom trygga välfärdsstatens verksamhetsförutsättningar. Ur företagets synvinkel är det fråga om förutsättningarna för framgång på en konkurrensutsatt marknad. **Under de senaste åren har det också skett förändringar i sätten att låta utföra arbete.** Även om största delen av arbetet fortfarande utförs i anställningsförhållanden har flera branscher i allt större utsträckning börjat utnyttja modellen som grundar sig på uppdragsförhållanden. Delvis kan det ha varit fråga om konstgjorda arrangemang. Detta påverkar inte bara parternas ställning utan också konkurrensförutsättningarna mellan företagen och samhällets ekonomiska bärkraft, till exempel på grund av frågor som gäller finansieringen av sociala förmåner.

Arbetslivet blir allt mer internationellt i takt med att användningen av utländsk arbetskraft ökar. Utländsk arbetskraft är av betydelse för att lösa bristen på arbetskraft. Fenomenet har dock också lett till att det har förekommit missförhållanden på arbetsmarknaden, såsom missbruk i anslutning till underbetalning och dumpning av arbetsvillkor. Arbetsmarknaden behöver åtgärder som på ett effektivt sätt kan trygga minimivillkoren för anställningsförhållanden och uppfyllandet av dem för alla som arbetar i Finland samtidigt som de ser till att företagen har en jämlik ställning på den finländska marknaden.

Arbetslagstiftningens strukturer (tvingande natur, andra avtalsmöjligheter) har också i viss mån utsatts för påfrestningar. Olika branschspecifika behov, inklusive faktorer som beror på internationell konkurrens som företagen möter, förutsätter en granskning av de möjligheter till avtal på annat sätt som ingår i arbetslagstiftningen. Flexibilitet och trygghet behövs också när man svarar på de krav som plötsliga kriser och förändringar ställer.

Internationell rekrytering och dess mål

Etiskt hållbar internationell rekrytering tryggar Finlands livskraft – ett konkurrenskraftigt och välmående Finland bygger på hög kompetens. Det är viktigt att identifiera och utnyttja den inhemska och utländska kompetens som redan finns i Finland samt att öka arbetstagarnas rörlighet i Europa. Dessutom är det nödvändigt att på ett riktat sätt göra invandringen av högutbildade experter och yrkeskunniga inom branscher med brist på arbetskraft smidigare, så att FoUI-verksamhetens och arbetsmarknadens nuvarande och framtida behov kan tillgodoses. Invandringen ska stärka statsfinanserna.

Målet är att finländska företag oberoende av storlek och läge ska kunna och våga rekrytera experter som lämpar sig för deras behov även från utlandet. Staten stöder etisk och träffande

internationell rekrytering med utreseländer som valts genom riktade partnerskap. Rekryteringströskeln sänks genom fungerande offentliga tjänster som garanterar smidiga och tillförlitliga tillståndsförfaranden samt en modern serviceväg före och efter ankomst. Arbetsgivarna drar nytta av att offentliga och privata rekryteringstjänster fungerar smidigt ihop. Gemensamma åtgärder måste också vidtas för att säkerställa att den finländska arbetsmarknaden är säker för alla och att arbetsrelaterat utnyttjande bekämpas effektivt.

3.3. En fungerande marknad

Fungerande marknad och konkurrens samt deras mål

Fungerande konkurrens är väsentlig för ekonomisk tillväxt och ökad produktivitet, och konkurrens har en positiv inverkan på innovationsverksamheten. Fungerande konkurrens på hemmamarknaden och den inre marknaden hjälper näringslivet att förnya sig och effektivisera sin verksamhet och förbättrar även den internationella konkurrenskraften. Fungerande konkurrens har således positiv betydelse även för Finlands och EU:s konkurrenskraft. Företag som effektivt konkurrerar på sin hemmamarknad är mer beredda att också möta konkurrensen på den globala marknaden.

Den offentliga förvaltningen kan påverka företagets tillväxt- och verksamhetsförutsättningar genom företagarpolitiska åtgärder som stärker företagets verksamhetsmiljö och tryggar en jämlik verksamhetsmiljö. Åtgärderna ökar företagarnas förtroende för att företagandets verksamhetsmiljö är jämlik, konsekvent, tydlig, möjliggör tillträde till marknaden och verksamhet där och är tillräckligt förutsebar. Till tryggandet av jämlika verksamhetsförutsättningar hör bland annat att säkerställa konkurrensneutralitet enligt konkurrenslagen, det vill säga att trygga jämlik konkurrens mellan offentlig och privat näringsverksamhet på marknaden. Konkurrensneutraliteten är viktig för små och medelstora företag, eftersom ogrundade konkurrensfördelar för den offentliga sektorn kan ha negativ inverkan på konkurrerande företags verksamhet. **Att hålla samfundsskattesatsen på en konkurrenskraftig nivå och ha en sporrande och förutsägbar beskattning är en väsentlig del av en stabil verksamhetsmiljö för företagande och investeringar som stärker ekonomisk tillväxt, sysselsättning, företagande och inhemskt ägarskap.**

Finland främjar små och medelstora företags intressen och behov i EU samt bidrar till att säkerställa att politiken och programmen för små och medelstora företag är effektiva och balanserade genom det arbete som Europeiska kommissionens ambassadörer för små och medelstora företag (SME Envoy) genomför. Dessa ambassadörer är nyckelpersoner som valts ut av varje medlemsstat eller en intressebevakningsorganisation och de stöder små och medelstora företag på EU-nivå. Ambassadörerna för små och medelstora företag fungerar som en länk mellan företagen, medlemsstaterna och EU:s institutioner.

Minskning av företagets administrativa börda och dess mål

Med tanke på Finlands ekonomiska framgång är det viktigt att se till att företagets författningsmiljö fungerar och är konkurrenskraftig. Smidig reglering uppnår effektivt de politiska och innehållsmässiga mål som ställts upp för den utan extra olägenheter för företag eller medborgare och utan onödiga kostnader för den offentliga förvaltningen. Genom smidig reglering stärks tillväxten och konkurrenskraften hos företag som är verksamma i Finland, dessutom främjas marknadens funktion.

Målet med smidigare reglering är att underlätta företagets vardag, minska på onödig byråkrati och onödiga kostnader som regleringen och iakttagandet av den orsakar företagen. I regleringen bör onödiga administrativa bördor för företagen undvikas och alltjämt gallras bort. Konsekvenserna för företagets administrativa börda ska bedömas omsorgsfullt som en del av den övriga bedömningen av konsekvenserna för företagen. Konsekvensbedömningen är särskilt viktig för små företag, som relativt sett belastas mest av den administrativa bördan. När konsekvenserna av den administrativa bördan bedöms i euro i samband med lagberedningen, är det möjligt att följa utvecklingen av den administrativa bördan som den nya lagstiftningen orsakar företagen på ett enhetligt och systematiskt sätt inom alla förvaltningsområden och även vidta nödvändiga åtgärder när den administrativa bördan växer. **Målet är att företagets administrativa börda inte ska växa under regeringsperioden.** Om den nya

lagstiftningen medför större administrativ börda för företagen måste man på motsvarande sätt också hitta lättnader. **Regleringen bör göras smidigare även för kommunernas del genom att utveckla normerna från kommunernas nuvarande uppgiftsfält.** Målet ska föras fram så att all granskning av sektorlagstiftningen som styr kommunerna i tillämpliga delar kopplas till lindring av kommunernas normer.

Utveckling av offentlig upphandling och dess mål

Den offentliga sektorn köper årligen produkter och tjänster från den privata sektorn för cirka 31 miljarder euro. Ungefär hälften av upphandlingarna är små upphandlingar eller direktupphandlingar och den andra hälften öppet konkurrensutsatta upphandlingar. Målet med konkurrensutsättningen av offentliga upphandlingar är att möjliggöra icke-diskriminerande behandling av företag och öppet tillträde till upphandlingsmarknaden. Tillträde till offentliga upphandlingar som leverantör fungerar ofta också som en grogrund för internationalisering för företagen.

Offentliga upphandlingar konkurrensutsätts allt mindre, vilket i synnerhet syns i att antalet anbud som lämnas in vid konkurrensutsättningar minskar. Detta leder till ineffektivitet, så för att öka konkurrensen och åstadkomma kostnadsbesparingar är det viktigt att i synnerhet små och medelstora företag får bättre tillträde till upphandlingar. På grund av det stora antalet upphandlingar kan även en liten effektivisering av de konkurrensutsatta upphandlingarna leda till mycket stora årliga besparingar. En ökning av antalet anbudsgivare förbättrar också upphandlingarnas kvalitet och medför nya innovativa genomförandemodeller för upphandlingarna.

Tillståndsprocessen och dess mål

Ett förutsebart, tillförlitligt och smidigt tillståndssystem stöder främjandet av investeringar på ett betydande sätt. För ett företag som förbereder en investering är det relevant att veta hur förutsättningarna för beviljande av tillstånd ser ut och vilka uppgifter som behövs för handläggningen samt att få en uppskattning av handläggningstiden.

Syftet med miljörelaterade tillståndsförfaranden är att säkerställa att verksamheten inte orsakar förorening av miljön eller risk för detta. Det finländska tillståndssystemet förverkligar målet som helhet väl, men problemen med tillståndsprocesserna för vissa enskilda projekt har under de senaste åren försämrat Finlands rykte som investeringsland. Det har bland annat varit besvärligt att processen för sökande av ändring är utdragen och att det förekommit brister i det nationella genomförandet av EU-lagstiftningen, vilket har lett till att processen har varit oförutsägbar och även till att tillståndsmyndigheten och rättsväsendet fattat beslut som avviker från varandra.

Regeringen förbinder sig att göra tillståndsprocessen för investeringar smidigare bland annat genom att införa tillståndsprocesser enligt principen om ett enda serviceställe, förverkliga en förvaltningsstruktur som stöder dem genom att inrätta en riksomfattande tillstånds- och tillsynsmyndighet, främja digitala tjänster och genomföra andra nödvändiga åtgärder. Den investeringsgrupp som regeringen inrättat används också för att främja placeringen av investeringar i Finland.

Påverkan inom EU och dess mål

Finland påverkar aktivt alla skeden av beredningen och beslutsfattandet inom EU. En central del av förhandspåverkan är att lyfta fram Finlands mål som en del av de långsiktiga planer som utarbetas inom EU och kommissionens arbetsprogram. Påverkan grundar sig på statsrådets samordnade syn.

Finlands hemmamarknad är EU:s inre marknad. Upp till 60 procent av Finlands export och hela 73 procent av importen är beroende av denna marknad som grundar sig på frihandel, tullfrihet och enhetlig reglering i de 27 medlemsstaterna. Enligt Finlands ståndpunkt är rättvis konkurrens, en fungerande inre marknad och en effektiv användning av de nuvarande EU-medlen grunden för EU:s långsiktiga konkurrenskraft och avgörande när det gäller att lösa nuvarande och framtida utmaningar. Den avtagande ekonomiska tillväxten i Europa, den åldrande befolkningen och den sjunkande nativiteten samt krig och kriser kan medföra utmaningar för den fria handeln och för efterlevnaden av internationella

avtal. Den inre marknaden måste reformeras genom att fortsatt undanröja handelshinder och minska företagens administrativa börda.

En fungerande inre marknad är särskilt viktig för små och medelstora företag. EU:s inre marknad skapar förutsättningar för att utvidga verksamheten till andra medlemsstater, då bland annat kraven på produkter är enhetliga i alla medlemsstater. Harmonisering av EU-lagstiftningen, satsningar på regleringens kvalitet och bland annat åtgärder för att minska rapporteringsskyldigheterna stöder små och medelstora företags verksamhet både på EU-nivå och nationellt.

4. Uppföljning

Genomförandet av principbeslutet följs upp på statsrådsnivå genom uppföljning av hur åtgärderna i principbeslutet framskrider. Dessutom följer varje ministerium årligen upp uppföljningen av principbeslutet som en del av planeringen av ministeriernas verksamhet och ekonomi.